

אפריקה, ממזרח אירופה, אפילו מאירופה המערבית.

אבל זוהי רק חצי האמת.

לתנועת הגירה דרושים שני כוחות — כוחה המשיכה של ארץ היעד, וכוחה הרחיבה של ארץ המוצא.

לא די בכוחה המשיכה. כשיש משיכה גם לארץ המוצא, אין תאחזה הגירה יכולה להתגבר.

עושר, גודל, אופקים רחבים, אינם הזות הכל. תושב דנמארק אינו עוזב את מולדתו

סמל: מזוודות לחו"ל

הקטנה בנקל, מכיוון שהוא אוהב את יתר רונותיה, הכרוכים דווקא בקטנותה — התרבות, השקט, היופי, נועם הילכות החיים, הרגשת השייכות.

אם כוחה המשיכה של ארץ היעד מנצח ב' קלות, כפי שזה קורה תחת גלבי כה רבים בארץ, הרי פירוש הדבר: הם איבדו את הקשר העמוק עם החיים במדינה.

אין הם מוצאים בה את הסיפוק, את הרגשת השייכות, את חרות החיים היופדית.

וזהו האסון. משהו פגום, כנראה, בדרכי חיינו. משהו במישור החיים היומיומיים, ביחסי אדם לרע' הו, באסתטיקה של הנוף החומרי והנפשי, ומשהו במישור הציבורי, הפוליטי, הנראה קפוא ובלתי ניתן לשינוי. כל מחשבה צריכה להתחיל מ' כאן.

★ ★ ★

לך ישנה תופעה נוספת, שאינה מצויה בדנמארק או בצרפת, האופיינית רק לישראל.

הציונות.

הציונות טוענת כי יהודי כל העולם מהחיים אומה אחת. שמדינת ישראל היא רכושם ונחלתם של יהודי כל העולם. ש' היהודי בברונקס ובבואנוס איירס ובברלין שותף בה שותפות מלאה.

מי שהמציא תורה זו התכוון לסלול את הדרך לעלייה.

והוא לא שם לב לכך שהוא סולל את אותה הדרך גם לירידה.

זוהי רך דריסטרית.

שהרי אם אין הבדל מהותי בין תושב בנימינה לבין תושב ברוקלין, אם זה וגם זה שייכים לאומה אחת, אם שניהם שותפים למדינה, משמע שאפשר להיות גם פה וגם שם. ההבדל מטושטש. לכן דחינו תורה זו. אמרנו, ותורנו ואמרנו:

הקימו סייג למדינה.

אין צורך להתכחש לסטילדיות של יהודי כל העולם. אין צורך להתכחש למוצא, לקשרי משפחה ורגש.

אבל יש להדגיש ולהבליט שיש הבדל תהומי בין אזרחי ישראל — המהווים אומה חדשה ('ישראל' — לית', או 'עברית' — המינוח אינו חשוב), לבין יהודי העולם. מי שעולה מברוקלין לבנימינה, ומי

שיוור מבנימינה לברוקלין, אינו משנה רק מקום בתוך אותה האומה. הוא פורש מאומה אחת, ומצטרף לאומה אחרת. העולה מצטרף לאומה העברית. היורד נוטש את האומה העברית.

אין זה צעד קל, צעד של מה בכך. זוהי מהפכה בחיי האדם — ומוטב שידע זאת. סייג זה הוא חיוני לקיום המדינה.

נה. בלעדיו, הפוכים כל אזרחי ישראל לנוודים, ודמותו של היהודי די הנודד — אותה למדנו בילדו. תנו לשנוא ולתעב — הופכת שוב לדמות אידיאלית.

ישנו פיתגם רומאי עתיק: UBI BENE, IBI PATRIA. היכן טוב לי, שם מולדתי. הדוקטרינה הציונית, שהושלטה במדינה לצורכי שונר, ומתוך עצלנות מחשבתית של מי שטר מתנוון, פותחת לרוחה את השער בפני השקפה הרסנית זו. לא שער לעליה, אלא שער לירידה.

★ ★ ★

אם תפולק סוף־סוף השקפה זו, מה יבוא במקומה?

מדינתנו קטנה מאד. אופקיה צרים ומח' ניקים. אין בה דבר היכול להלהיב את דמי וינו של צעיר שאפתני, של בונה־סכרים ושל כובש־החלל.

הציונות מרחיבה אופקים אלה באופן מלאכותי. היא יוצרת למדינה מרחב עולמי. יהודי מרחב מסוכן מאד, מפני שהוא מפתה לירידה.

אם נסתום מוצא זה, עלידי הקמת סייג ברור, אנו חוזרים למציאותנו הצרה. ה' מציאות של מדינה קטנה וצרה.

אם כן, איך נקרא דרור לשאי פות הגדולות? איך נפתח אופקים רחבים? איך נשחרר את כוחות היצירה הגדולים, את חרות המעש, שבלעדיהם אין אומה די נאמית יכולה להתקיים ולהתי פתח?

לכך ישנה רק תשובה אחת: החזון של המרחב.

לא המרחב הדמיוני, הכל־עולמי, הקוסמופוליטי, הטבוע בדוקטריני נה הציונית, אלא המרחב האמיתי, הגיאוגרפי, שמדינתנו היא מר' כזה, טבעו.

מרחב זה סגור בפנינו כיום. גבולו הוא חזית ממוקשת. זוהי המציאות. מי שאומר שזוהי מציאות נצחית, מי שאומר שמציאות זו תישאר לזמן רב, שאין בכוחנו לשנותה — יוצק מים על טחנות הירידה.

אנחנו אומרים: מציאות זו היא חולפת, היא עשויה לחלוף במהרה, ובכוחנו של נו לשנות אותה.

אנחנו אומרים: גבולה הגיאוגרפי של המדינה הוא קבוע, והוא לא ישתנה. אבל הגבול הכלכלי, הטכנולוגי, התרבותי, ה' רוחני של המדינה יכול להתרחב באופן מכריע, עלידי השתלבותה בשוק מרחבי ובשותפות מדינית של המרחב.

זהו חזון דינאמי. שיש בו כדי להלהיב, שצריכים להתכונן לקראת התגשמותו ב' דורנו, שיש בו כדי לדרבן ולהמריץ ולת פורקן למלאו כוחות היצירה הגלומים ב' אומתנו — לטובת המדינה, לטובת המרחב כולו.

★ ★ ★

חזון זה לא יתגשם מעצמו. הוא זקוק לתנועת התעוררות, להזדקפות הכוחות הצעירים והדינאמיים שבקרב עמנו, לפירוק מישטר ולהקמת מישטר חדש בישראל.

הדבר לא יקום, אם מיטב הי כוחות הצעירים, ודווקא אותם שאינם מוצאים במציאות הקיימת סיפוק ופורקן, יירדו מן הארץ — תחת להישאר וללחום בה.

המהפכה הצרפתית הגדולה לא היתה מת חוללת לעולם, אילו היגרה או רבבה אתה של צרפתים משכילים ותוססים לארצות הברית. המהפכה הרוסית הגדולה לא היתה מתחוללת אילו היגרו המישים אלף בולשביקים לקנדה.

הירידה היא סכנה ממאירה. סכנה למדינה, וסכנה לכל סיכוי לשנות את פניה. לכן יש לקרוא עליה תגר. זהו האוייב — ואל ישתמט איש מי איתנו ממלחמה בו.

אתה מוזמן למסיבת־פרדה פרועה כדירת, ברחוב אידלסון. זאת תהיה ההזדמנות האחרונה שלך לראות אותי כמולדת. מחר אני יורדת לגולה הדרווייה."

ביום ראשון האחרון, בשעה שמינה בערב, הם התקבצו כדירה הנאה. המזמינה, נלי (26), היתה במצב־רוח מרומם, התעקשה לדבר אנגלית כל הערב. התיישבה על שתי מזוודות ארוזות, ואחד הנוכחים צייר אותה בפווה זו, למזכרת. למה היא יורדת? "משעמם פה. אין בני־אדם!"

★ ★ ★

אליהו בוארון (46) שייך לסוג אחר של יורדים. הוא אופטימיסט מושבע. תמיד אומר, "יהיה טוב." עד שהגיע למסכנה, שכאן בארץ כבר לא יהיה לו טוב. הוא עומד להגר לקנדה. כבר נרשם, ומחכה לתורו. הוא בעל מקצוע מבוקש שם: ברזלן כניין סוג א' (ראה שער). אבל במקצוע הזה אינו רואה עתיד כארץ. גם כשיש עבודה, "מסי הכנסה שוחט אותי!"

הוא יסע לבר, יסתדר, ישלח כרטיסים לאשה וחמשת הילדים. עבודה כבר מובטחת לו שם. חבר מהעיר שלו כבר ירד בשנה שעברה, וכתב לו שהכל מוכן. זו תופעה חשובה בירידה: בעלי המקצוע הנפלטים ממקומות־העבודה יורדים לארצות המבקשות יריים עובדות, אחרי שהם מסתדרים דיאנים גם לחבריהם שנשארו בארץ. מסדרים להם מקומי עבודה ומקום מגורים מראש.

★ ★ ★

ועוד פנים לירידה. נמליה־תעופה לוד. ליד דלפק ביקורת־הגבולות, באולמי־ציאה מספר 1, מתייצבת צעירה כשימולה ורודה קצרה. בידה תיק תפוח ומלא. השומר מעיין בדרבון. "מי יש לך באמריקה?" הוא מתעניין. "נוסעת רק לטיול. משם אני נוסעת הלאה. טיול." הוא אינו מרים את עיניו מן הניירות שבידו. "כתוב כאן הגירה," הוא מציין. שכן, כל המבקש הקצבת מטבע זר יכול לקבל 500 דולאר. אבל אם הוא יורד, זכאי הוא להקצבה של עשרה דולאר בלבד, ועל גבי דרכונו מטביעים את החותמת, "מהגר."

האם היא מוכנה לשוחח על מניעיה? לתת ראיון? היא משיבה בחופזה: "לא, תודה."

★ ★ ★

בעמוד הבא מתפרסם ראיונו של צעיר שלא סירב לדבר. צבר בחליפה אלגנטית ובמשקפיקרן. הוא הגיע למערכת, "העולם הזה" מרצונו החופשי, בתשובה לקריאה שפורסמה בעתון, כדי להשיב על השאלה: "מדוע אתה יורד?" שמו וזהותו שמורים במערכת. זהו הראיון הראי שון שמפרסם, "העולם הזה" בסירת הכתבות על הירידה מן הארץ.

בצל המטוס בלוד:

שער העליה הוא גם שער הירידה